

Z KUŞAĞI KONUSUNDA YAPILMIŞ TEZLERİN İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

Ali Murat KIRIK¹

Sevda KÖYÜSTÜ²

ÖZ

Dünya genelinde ekonomik ve sosyal hareketlerle oluşmuş zaman aralıklarına jenerasyon denmektedir. Bir diğer ifadeyle kuşak kavramı; hemen hemen aynı yıllarda doğmuş olup, aynı çağın koşullarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, yazgıları yaşamış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Her dönemin hâkim değerleri, kültürel kodları ve bunların şekillendirdiği düşünce ve davranış kalıpları vardır. Bunları anlamak ve çeşitli öngörülerde bulunabilmek için; bu dönemlerin kuşaklar üzerinden ele alınması daha gerçekçi sonuçlara ulaşabilmek için yararlı görünmektedir. Genellikle yirmi birinci yüzyılda kuşak sınıflandırılması; Gelenekselciler, Bebek Patlaması, X, Y ve Z Kuşağı olarak yapılmaktadır. Bu çalışmada ise günümüze en yakın olması sebebiyle yalnızca Z kuşağı çalışma kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de Z kuşağı konusunda yazılmış olan tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesidir. Konuyla ilgili Yüksek Öğretim Kurumları Tez Veritabanı’ndan ulaşılan toplam 15 tezin içeriğine ilişkin en önemli bulgular şunlardır: Tezlerin neredeyse tümü yüksek lisans tezi olup en fazla tez 2016 yılında yazılmıştır. Tezlerin sayfa ortalaması 129, örneklem ortalaması ise 324 olarak hesaplanmıştır. Tezlerin büyük bir çoğunluğu kantitatif desene sahip olduğu, korelasyon ve t testlerinin ise en fazla faydalanılan analizler olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Z Kuşağı, Hakim Değerler, Kültürel Kodlar, Kuşak Sınıflandırması

THE INVESTIGATION OF DISSERTATIONS ON Z GENERATION WITH CONTENT ANALYSIS METHOD

ABSTRACT

Time intervals which are formed with worldwide economic and social movements are called generation. Also, the concept of generation is defined as community of people who were born nearly in the same years, experienced the life conditions of almost the same era, and coped with also the similar difficulties and had similar destinies and responsibilities with the other people. Every era has its prevailing values, cultural codes, and there are frames of mind and customs being shaped by these values and codes. It is seen to be effective to examine these eras across generations in order to have more reasonable results, and at the same time, to understand these eras and to make various predictions. Generally, in the twenty-first century generation classification is made as Traditionalists, the Baby Boomer, Gen X, Y, and Z. Only generation Z is included because of nearest to the day in this study. Thus, the main aim of this study is to investigate the methods of content analysis of theses written on the generation Z in Turkey. The most important findings about the content of 15 theses reached from the Higher Education Institutions

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, murat.kirik@marmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5771-4843

² Öğr. Gör., Biruni Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, sevdakoyustu@mynet.com, ORCID ID: 0000-0002-2573-0304

Thesis Database are as follows: almost all dissertations are master thesis and most thesis is written in 2016. The page average of theses is 129 and the sample average is calculated as 324. A large majority of dissertations were found to have quantitative patterns, while correlations and t-tests were found to be the most beneficial analyzes.

Keywords: Z Generation, Dominant Values, Cultural Codes, Generation Classification

Giriş

Farklı kuşakların çeşitli açılardan belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen profillemeye çalışmalarında, her şeyden önce “kuşak” teriminin tanımlanması oldukça yerinde ve faydalı bir eylem olacaktır. Benzer zamansal periyotlarda dünyaya gelen, iktisadi ve toplumsal hareketlerden meydana gelmiş veya belirli bir sosyal çevreye ait olanları belirtmek amacıyla gerçekleştirilen tanımlara kuşak; bir diğer ifadeyle de jenerasyon adı verilmektedir (Adıgüzel vd., 2014: 166). Bir başka ifadeyle jenerasyon; pek çok açıdan müştereklik gösteren (doğum yılları, içerisinde dünyaya gelinen toplum ve o toplumun kültürel iklimi, ilgili yıl aralıklarında hüküm süren ekonomik, siyasi, hukuksal ve toplumsal hareketler ve anlayışlar, değer yargıları, davranış ve tutum kalıpları) bir yapıyı işaret etmede kullanılmaktadır. Bu bağlamda her bir kuşağın, birbirinden farklı nitelikleri, olay ve olguları değerlendirme kriterleri ve buna ilaveten pozitif ve negatif tarafları olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır (Keleş, 2011: 131).

Jenerasyonlar, hayat buldukları kültür dâhilindeki normlara göre şekillenmektedir. Dolayısıyla bir kuşak hakkında daha belirgin tanımlamalarda bulunabilmek ve onun tüm hatlarını gün yüzüne çıkarabilmek adına, ilk öncelik olarak içerisinde yaşam imkanı bulunduğu tarihe, medeniyete ve kültüre ayrıntılı bir biçimde bakmak gerekmektedir (Yelkikalan vd., 2010: 500). Bu bağlamda Altundağ (2012: 204) da benzer bir görüşü ileri sürmektedir. Yazara göre; her bir jenerasyon, gelişme olanağı bulunduğu toplumsal kültür ikliminden olumlu veya olumsuz etkilendiği kadar, onu etkileyebilme vasıflarına da sahip bulunmaktadır. Bu açıdan kuşaklar ile kültürel genetikler arasında karşılıklı ve canlı bir mekanizmanın var olduğunu ifade etmek mümkündür. Yüksekbilgili (2013: 343)’ye göre; iş hayatını etkileyebilecek olan temel kuşaklar genel olarak dört gruba ayrılmaktadır. Sırasıyla bunlar: Gelenekseller, Baby Boomers, X Kuşağı ve Y Kuşağı’dır. Fakat özellikle son yıllarda yeni bir kuşak olarak Z Kuşağı’nın da gündeme geldiği bilinmektedir.

Günümüze en yakın kuşak olarak literatüre geçen Z Kuşığının temel kalifikasyonlarının çerçevesini çizebilmek, toplumsal kültürün inşasında hayati bir role sahiptir. Dolayısıyla doğum yılları itibariyle Z Kuşığı grubunda yer alan gençlerin, gelecek yıllarda nasıl görülmek isteneceği önemli bir konu haline gelebilmektedir. Örneğin 2030'lu yıllara gelindiğinde, bugünün Z Kuşığı mensupları zorlu iş yaşamının beklentilerini karşılamaya hazır mıdır? Yine benzer biçimde, toplumsal kültür bu Z Kuşığı'na tolere etmeye veya gereken nitelikler doğrultusunda onları evirmeye hazırlıklı mıdır? Gelecek adına rasyonel ve efektif kararların verilebilmesi açısından, bu türden sorulara makul yanıtların bulunması (Taş vd., 2017: 1033) vital bir gereklilik halini almaktadır. Bu çalışma kapsamında da öncelikle adı geçen ilgili kuşakların temel ayırt edici özellikleri tanımlanmakta ve günümüzün gençlerini teşkil eden Z Kuşığı'na daha fazla odaklanılarak, Türk yazınında yalnızca Z Kuşığı ile ilgili yapılmış olan tezler hakkında genel bir profil sunulmaktadır.

1. Kuşak Türleri Ve Özellikleri

Kuşak türleri ve onların belirgin özelliklerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların bulguları ele alındığında; hangi jenerasyon grupları arasında olursa olsun fark etmeksizin, adı geçen tüm kuşaklar arasında net bir farklılığın altını çizmenin kolay olmadığı sonucuna varıldığı görülmektedir. Bir diğer taraftan ise tüm bu kuşaklar arasında, yaşanan yılların farklı olması dolayısıyla kendine özgü birtakım davranış ve tutum patternleri geliştirdiklerini ifade etmek yanlış olmayacak ve doğal bir süreç olarak görülebilecektir (Aydın ve Başol, 2014: 3). Bir bakıma kuşakların net olarak birbirinden ayrılabilmesi hususunda evrensel bir konsensusa varıldığını ifade etmek mümkün değildir.

1.1. Gelenekselci Kuşak

Literatürde bu kuşak türünün Savaş Kuşığı veya Sessiz Kuşak olarak da yer aldığı bilinmektedir. 1925- 1945 arası doğumluların meydana getirdiği bir jenerasyondur. Bu periyotta patlak veren en temel olayın II. Dünya Savaşı ve 1929 krizi olduğu bilinmektedir (Akdemir vd., 2013: 14); yani tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik buhran olarak görülür.

Dünyadaki en küçük jenerasyon olarak bilinen gelenekselci kuşağın temsilcilerinin; işsizlik, kıtlık ve kemer sıkma politikaları gibi daha çok finansal sorunlar ağı içerisinde yaşadıkları bilgisi literatürde yer almaktadır. Şimdinin büyük anneanneleri, babaanneleri ve dedeleri, bu kuşakta yer almaktadır (Kılıç, 2017: 109).

1.2. Bebek Patlaması Kuşağı

“Sandviç Kuşağı” olarak da adlandırılan Baby Boomer Kuşağı, aynı çatı altında ilk olarak evlatlarına, sonrasında ise yaşlanan ebeveynlerine bakım vermeye başlamışlardır. Kuşağın bu ismi almasında etkili olan en önemli faktörün, II. Dünya Harbi’nden sonra yaklaşık bir milyar bebeğin dünyaya gelmesi olduğu bilinmektedir (Kuyucu, 2014: 57).

Jenerasyonun bu kategorisinde yer alan bireylerin iş canlısı ve aşırı çalışkan oldukları, itaatkar bir karaktere sahip oldukları ve dolayısıyla çalıştıkları kurumun iyiliğini her şeyden daha fazla arzulayan bir anlayışta oldukları bilinmektedir. Buna ek olarak; uzun saatler işgörmek, verilen görevleri eksiksiz ve sorgulamadan yerine getirmek, optimist ve idealist olmak gibi nitelikler de bu kuşağın tanımlayıcıları arasında değerlendirilebilir. (Gürbüz, 2015: 41).

Türkiye açısından Bebek Patlaması kuşağı değerlendirildiğinde, hükümet 1990’lı yıllarda yaşlı insanların işgücünden çekilmesini ve yerini genç kuşaklara bırakmasını öngörerek, emeklilik yaşını düşürmüştür. Bu durum sonucunda birçok çalışan bu emeklilik teşvikini değerlendirmiş ve işgücünden çekilmiştir. Bu nedenle bu kuşak işgücünde yoğun bir şekilde bulunmamaktadır. Bu kuşağın büyüdüğü dönem incelendiğinde ise Türkiye çok partili sisteme geçiş aşamasındaydı ve genç Cumhuriyet ilk darbesini yaşamıştı. Dolayısıyla bu kuşağın psikolojik gelişimsel durumu bu faktörlerden önemli derecede etkilenmiştir (Yıldız, 2017: 132-133).

Ülkemizde finansal gelişmenin, refah düzeyinin ve mamüllere ihtimam duygusunun başı çektiği bir jenerasyon olarak bilinen Bebek Patlaması Kuşağı, 68’lileri meydana getirmiş bir kuşak olarak gündeme gelmiştir. Gelenekselcilere kıyasla daha yüksek bir dikkat düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Toplum bazlı gerçekleştirilen araştırmaların kimisi, bu kuşak mensuplarının aşırı şımartılmış ve kendilerini özel hissettirilmiş olduklarına atıfta bulunmaktadır. Ayrıca bu

jenerasyonun yönetim tarzları genellikle karşılıklı iletişim temelinde olup ideolojiye odaklıdır (Keleş, 2013: 27-28). İyi yaşam standartlarının ancak çok çalışmakla mümkün olduğunu düşünen bu kuşak temsilcileri, “şimdi çok çalış, ileride karşılığını alırsın” düşüncesine sahiplerdir. Bebek Patlaması Kuşağı büyük nüfusları, büyük egoları ve işkolik tavırları ile tarihe damgalarını vurmuşlardır (Aka, 2018: 121).

1.3. X Kuşağı

X kuşağına mensup olanların 1965-1979’lu seneler arasında dünyaya gelmiş olanlar bebeklerden meydana geldiği ileri sürülmektedir (Kyles, 2005: 54). Konuyla ilgili mevcut literatür incelendiğinde X Kuşağı’nın genellikle; Haylaz kuşak, “Neden ben?” kuşağı, MTV kuşağı veya Bumerang kuşağı türünden adlarla anıldığı görülmektedir (Çetin ve Karalar, 2016: 160).

Ülkemizde bu jenerasyonu etkileyen vakalardan birisi sağ-sol çatışmalarıdır. Bu gruptakiler merdaneli çamaşır makinesi, transistör radyo, bantlı teyp ve pikapla tanışan ilk nesil olarak bilinmektedirler. Daha az çocuk sahibi olarak refah açısından iyi yaşamayı tercih etmişler ve mecburiyetten ötürü teknolojiyi benimsemeye başlamışlardır (Fettahlıoğlu ve Sünbül, 2015: 263).

Genel olarak bu jenerasyon; 1960-70’lerde dünyaya gelmiş, kariyer hedefleri olan ve eğitime önem veren, film izlemeyi kitap okumaya tercih eden, kişisel temizliğine özen gösteren, değişimlere ayak uydurabilen ve başarı odaklı bir yapıdadırlar. Ek olarak X kuşağı, dünyanın farklı bölgelerinde benzer niteliklerle ortaya çıkmış ilk global kuşaktır. Toplumcu, idealist, kanaatkar ve sadık bir kuşak olarak betimlenebilmeleri mümkündür (Tuncer ve Tuncer, 2016: 215).

X kuşağı işgörenleri hayatlarını idame ettirmek amacıyla faaliyet gösterirler ve iş-aile hayatını dengede tutmayı seçerler. Problem çözme becerileri gelişmiş olmakla birlikte mümkün mertebede fazla iş yükü sorumluluğu almaktan bilhassa uzak dururlar. Gelecek için endişelilerdir. Sabırsızdırlar ve onlar için kıdem önemli değildir. İşlerini kaliteli yaptıklarında fark edilmek ve ödüllendirilmek isterler. Bu jenerasyonu mutlu kılabilmek pek de basit değildir; çünkü ilgili grupta yer alan bireylerin hemen hemen her şeyden şikayetçi oldukları sıklıkla ifade edilmektedir. Amirlerinin

kendileriyle doğrudan doğruya temas ve iletişim kurmasını arzu ederler (Torun ve Çetin, 2015: 139).

Coupland (1989: 83)'a göre bu kuşak mensupları; toplumla zıt görüşlere sahip olan, politik bakımdan sert sözler sarfeden, günümüze pek benzemeyen/uymayan giyim tarzına sahip nitelikleri bünyesinde barındırmaktadırlar. Abraham ve Frank (2014: 10) ise; X kuşağının; iş kolik olmadan iş, aile ve arkadaşlık ilişkilerini aynı anda yürüterek iş yaşamı ile aile hayatını denge içerisinde sürdürmeye oldukça itina gösterdiklerine atıf yapmaktadır.

Bürokrasiyle araları iyi olmayan X Kuşağı'nın, yönetimin tutum ve davranışları karşısındaki duruşları sinik nitelikler arz etmektedir. Büyük işletmelere karşı güven bağlamında genellikle önyargılıdırlar ve dolayısıyla onlara pek de güven duymazlar, çünkü kendilerine göre her iş geçici bir süreliğine hakimiyetini devam ettirebilecektir. Eğitimli olmalarına karşın karamsar, şüpheli ve neredeyse her konuda hayal kırıklığına uğramış kişiler olarak literatürde yerlerini almaktadırlar. Son olarak bu jenerasyonun, çalışma yaşamına ilişkin minimal bir beklentide olduklarının altını çizmek mümkündür (Torun ve Çetin, 2015: 139).

1.4. Y Kuşağı

Tıpkı bir önceki kuşak olan X grubunda olduğu üzere, bu grupta yer alan bireylerin de büyük bir kısmı çalışan ebeveynlere sahiptirler. Fakat anne-babalık yapma yaşının 27'lere yükseldiğini belirtmek oldukça önemli bir husustur. Ebeveynleri önceki kuşak ebeveynlerden çok farklı olan bu kuşak, çocuğunun iyi şartlar altında büyüebilmesi, iyi bir eğitim alması ve güvende olması konusunda bir hayli duyarlıdırlar. İnsan hakları konusunda artan kültürel odak bu kuşak üyelerine hangi durumda olurlarsa olsunlar söylenen son sözün hiçbir zaman aslında son söz olmadığını öğretmiştir. Alanyazında bu kuşağı yakından izleyerek yetiştiren ve her daim etrafında var olan anne-babalara "Helikopter Ebeveynler" denilmektedir (Yüksekbilgili, 2015: 261).

Y kuşağı genç, aklını kullanabilen, özgürlükçü ve teknolojiye yatkın olarak betimlenmektedir. Günlerinin neredeyse yarısından fazlasını medya ve iletişim teknolojileri ile etkileşim halinde geçen bu kuşak için, rahat bir hayat sürmek

kıymetlidir. Bu kuşak için teknoloji, yaşamlarındaki pek çok şeyin simgesi konumundadır. Teknoloji, Y kuşağının X kuşağına göre en üstün oldukları yetkinlik tarzıdır. Hızlı tüketmekten hoşlanan bu jenerasyon grubu, kişiselleştirilmiş alanları daha çok sevmektedirler. Buna ek olarak X kuşağına nazaran Y Kuşağı'nın daha yüksek bir girişimcilik yetkinliğine sahip olduğu belirtilmektedirler (Yaşa ve Bozyiğit, 2012: 33).

X kuşağından hemen sonra gelen Y kuşağı 1980 ile 1989 yılları arasında doğan nesli kapsamaktadır. Mevcut iş gücüne giren son nüfusun teşkil ettiği gruptur. Bireyciliğin yüksek seyrettiği, esnek ve küreselleşmeyle değişmeye başlayan dünyanın çocukları biçiminde tanımlanan bu kuşak muhtemelen yakın tarihin en eğitilmiş, en çok iletişim gücüne sahip ve kendine güvenen kuşağını oluşturmaktadır. İş ortamında yer aldıkları gruplar içerisinde üretken ve kararlı bir örgüt kültürünün olmasını isterler ve bu konuda oldukça hassastırlar. İyimserlerdir ve çalışma ortamının eğlenceli olmasını isterler. Tıpkı X kuşağında olduğu gibi, yöneticileri tarafından takdir edilmek onlar için çok önemlidir (Aytaş vd., 2017: 36-37). Y kuşağı X kuşağına oranla hedefleri ve menfaatleri için daha çok çalışan, görev alan, kariyer hedefleri olan bir kuşak olarak da nitelendirilebilmektedir (Haeberle vd., 2009: 62)

1.5. Z Kuşağı

2000 ve sonraki dönemlerde doğan, en büyüğü şu an itibariyle 17 yaşında olan kişiler, Z Kuşağı'nın birer temsilcisi olarak yerlerini almaktadırlar. Bu kuşak da, bir önceki kuşakta olduğu üzere teknoloji ile içli dışlıdır ve hatta Z Kuşağı gençlerinin birer teknoloji bağımlısı olduğu söylenebilir. Özellikle günümüzün gelişmiş teknolojik akıllı cihazları ve her geçen gün gelişen internet altyapısı, bu kuşak mensuplarının bağımlı bireyler haline gelmelerinin önünü açmaktadır (Kavalcı ve Ünal, 2016: 1036). Bunun için de literatürde Z Kuşağı'nın Dijital Nesil olarak da yer aldığını görmek mümkündür. Bu açıdan Z Kuşağı adıyla anılan yeni neslin dijital bir çağda doğmuş ve büyümüş olmaları nedeniyle, önceki nesillerden farklılaşacağı ileri sürmek yanlış olmayacaktır. İleri sürülenin aksine, dijital bilgi ve yeteneklere fazladan bir eğitime gereksinim duymaksızın sahip oldukları varsayımı eleştirilse de, yeni nesil için internet teknolojileri ve dijital donanımların günlük hayatın bir parçası olduğu gayet açıktır (Somyürek, 2014: 65). Hatta Serçemeli vd. (2015: 263) bu kuşak için; insanlık

tarihinin el, göz, kulak ve benzeri gibi motor beceri senkronizasyonunun en yüksek olduğu kuşak ifadesini kullanmışlardır.

2000 yılı ve sonrası teknolojinin de tüm dünyada ilerlediği ve yüksek bir seviyeye ulaştığı bir dönemdir. Bu dönemde oluşan Z kuşağını diğer kuşaklardan ayıran en temel özellik oldukça hırslı olmalarıdır. Materyalist düşüncelere de sahip olan Z kuşağının diğer kuşaklardan bir diğer farkı da bilgileri çok çabuk ve hızlı bir şekilde alabilmeleri, analiz edebilmeleri ve konuya yönelik yorum getirebilmeleridir (Mishra vd., 2012: 97).

Bu kuşağın bilgiye kolay erişen, aynı anda pek çok farklı işle ilgilenebilen ve iletişim araçlarını etkili kullanabilen bir nesil olduğu ifade edilebilir. Dönemin imkanlarına hızlı erişebilen ve onları etkin şekilde kullanabilen bu nesil aynı zamanda içinde yaşadığı sosyal habitatın geleceğe uzanan köpüsü niteliğindedir (Saribaş vd., 2016: 108). Bireyselliğe önem veren, en yeni iletişim araçlarını kullanan, iş arkadaşlarıyla dost olmayı tercih eden, yeniliğe açık, haberleşmek için e-posta yerine sosyal medyayı kullanan, arkadaşlık ilişkilerini ise ağırlıklı olarak Facebook üzerinden yürüten, teknoloji bağımlısı ya da tutkunu olmayıp, teknolojiyi doğal yaşam standardı olarak algılayan bir kuşaktır. Bilgisayar, MP3 çalar, i-Pod, cep telefonları ve DVD oynatıcıları ile büyüyen Z kuşağı, teknolojiyi ileri derecede kullanabilmektedir. Z kuşağı muhtemelen daha yakın tarihte yaşamış olanlara göre daha farklı aile geçmişleri olacaktır (Bulgan ve Göktaş, 2016: 28).

Bu nesil mensupları aşırı bireyselleşme ve yalnızlık yaşadıkları ve yaşayacaklarından ötürü 'The New Silent Generation (Yeni Sessiz Kuşak)' şeklinde anılmaya başlamışlardır. Günümüzde iş yaşamında henüz tam anlamıyla var olmadıkları için, iş yaşamındaki davranış ve tutumları muğlaklıklar barındırmaktadır. Yüksek içerikli teknoloji içinde yetişmelerinden ötürü sanal dünya ile ilgili konularda Y kuşağından daha çok bilgilidirler. Bilgisayarı kitaba, metinleri konuşmaya tercih eden, dışarıda çok fazla zaman geçirmeyen Z kuşağının uzaktan uzağa da iletişim kurabilmesi yalnız yaşamayı tercih ettiklerine işaret etmektedir. Derin duygusal olarak nitelendirilen Z Kuşağı, Türkiye'nin net olmamakla birlikte %17'sini oluşturduğu tahmin edilmektedir (Mercan, 2016: 65).

Z kuşağı internetin tam merkezinde yer almaktadır. Teknolojiyi iyi kullanan bu nesil diğer kuşaklara göre yaşça daha küçüktür. Fakat özellikle günlük işlerini hızlı gerçekleştirebilmekte, birçok işi eş zamanlı olarak kolay bir şekilde gerçekleştirebilmektedir (Golovinski, 2011: 48). Bu da Z kuşağını diğer kuşaklardan bir adım ön plana çıkartmaktadır.

2. Araştırma Metodolojisi

Bu araştırma, Z kukağı konusunda Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezlerin genel bir profilini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Uluslararası ve özellikle de ulusal arenada oldukça yeni bir konu olması dolayısıyla ilgili çalışmanın; hem literatürdeki boşluğu dolduracağı, hem de bu türden spesifik bir konuda tez yazmayı düşünen araştırmacılara fikir verebileceği düşünülmektedir. Çalışma, içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemi, nitel veri analiz türleri arasında en sık kullanılan yöntemlerden biri olup, ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde kullanılmaktadır (Özsarı vd., 2016, 211-212). İçerik analizi; işaretlerin sınıflanması ve bu işaretlerin hangi yargıları içerdiğini ortaya koymak için, açıkça formüle edilmiş kurallar ışığında, araştırmacının ortaya koyduğu yargıların bilimsel rapor olarak değerlendirilmesini sağlar (Koçak ve Arun, 2006: 22). Araştırmayı gerçekleştirebilmek için şu adımlar izlenmiştir:

- a) Yüksek Öğretim Kurulu’na ait Ulusal Tez Merkezi’nin web sitesi ziyaret edilmiş
- b) Bu web sitesindeki tarama bölümü tıklanarak, gelişmiş tarama butonuna gelinmiş
- c) Bu butonun yanında yer alan aranacak kelime(ler) kısmına tırnak işareti kullanılarak “z kuşağı”, “z generation” anahtar sözcükleri ayrı ayrı yazılmış
- d) Aranacak kelime(ler) butonunun yanında yer alan üçlü arama tipi butonundan “sadece içinde geçsin” seçeneği üç kutucuk için de seçilmiştir.

Tüm bu süreçler izlendikten sonra konuyla ilgili toplam 21 tane lisans üstü tezinin listelenmesine rağmen, henüz erişime kapalı olan 6 tezin mevcut olması dolayısıyla toplam 15 çalışma incelenmiştir. İlgili tezlerin yalnızca 2014-2017

yıllarında yazıldığı çalışmanın veri tabanı, 25-27 Nisan 2018 tarihleri arasında oluşturulmuştur. Dolayısıyla ilgili çalışmaların tümüne erişim sağlanmıştır (n=15). İçerik analizine başlanmadan önce ön hazırlık olarak; araştırma kapsamına giren ilgili tezler;

- i.* Yayımlanma yıllarına göre
- ii.* Türlerine göre
- iii.* Yayın dillerine göre
- iv.* Enstitü türlerine göre
- v.* Danışman unvanlarına göre
- vi.* Sayfa sayılarına göre
- vii.* Yerli kaynak sayılarına göre
- viii.* Yabancı kaynak sayılarına göre
- ix.* Yabancı kaynakların oranına göre
- x.* Üniversite isimlerine göre
- xi.* Üniversite türlerine göre
- xii.* Katılımcı türlerine göre
- xiii.* Uygulama yerlerine göre
- xiv.* Çalışma desenine göre
- xv.* Örneklem sayısına göre
- xvi.* Örneklem yöntemlerine göre
- xvii.* Kullanılan istatistik analizlerine göre
- xviii.* Çalışılan/işlenen konu türlerine göre

kodlanmış ve sonrasında kategorize edilip tablolaştırılmıştır. Verilerin kodlanması esnasında ilk kodlama işlemi sona erdikten iki gün sonra tekrardan kodlamaların doğru yapıp yapılmadığı yeniden teyit edilmiş; böylece geçerlik ve güvenilirlik gerçekleştirilmiştir. Zira ikinci kez kontrol esnasında, verilerin

kodlanmasında herhangi bir hatanın tespit edilmediğinin görülmesi bu bilgiyi teyit eder niteliktedir. Microsoft Excel 2010 Office aracılığıyla veriler tablo haline getirilmiş bulgular ve frekans dağılımları sunulmuştur.

2.1. Bulgular

Z kuşağı konusunda Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezlerin genel bir profilini saptamak amacıyla gerçekleştirilen çalışma bulgularından Tablo 1 incelendiğinde; sanal kaytarma konusunda yapılmış olan ilk çalışmanın 2014 yılına ait olduğu, bunun yanı sıra en fazla çalışmanın yapıldığı yılın ise 2016 olduğu saptanmıştır. 2015 yılına ait 3 çalışmanın, 2017 yılına ait ise 6 çalışmanın olduğu, 2014-2017 yıllarını kapsayan dönem aralığında toplam 15 tez çalışmasının mevcut olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Yayımlanma Yıllarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yıllar	2017	2016	2015	2014	Toplam
Frekans	5	6	3	1	15

Konuyla ilgili olarak yazılan tezlerin türlerini gösteren Tablo 2 incelendiğinde, toplam 15 tezin 14’ünün yüksek lisans düzeyine, yalnızca 1 adedinin ise doktora düzeyine ait olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Tez Türü	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Frekans	14	1	15

Çalışma kapsamına dâhil edilen tezlerin hangi dillerde kaleme alındığını içeren Tablo 3 incelendiğinde; tezlerin yalnızca 1 tanesinin İngilizce dilinde yazılmışken, geriye kalan 14’ünün ise Türkçe dilinde yazıldığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Yazım Dillerine Göre Tezlerin Dağılımı

Dil Türü	Türkçe	İngilizce	Toplam
Frekans	14	1	15

Konuyla ilgili olarak yazılan tezlerin enstitülere göre dağılımını özetleyen Tablo 4 incelendiğinde, en fazla tezin sosyal bilimler enstitüsü çatısı altında yazıldığı görülmektedir. Bu bağlamda tezlerin %93’ünün sosyal bilimler, %7’sinin ise fen bilimlerine ait olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Enstitü Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Dil Türü	Sosyal Bilimler	Fen Bilimleri	Toplam
Frekans	14	1	15

Yazılan tezlerin akademik danışmanlığını yürüten öğretim elemanlarının unvanlarına ilişkin dağılımları gösteren Tablo 5 incelendiğinde; yardımcı doçent, doçent ve profesör unvanlı öğretim elemanları tarafından eşit sayıda tezin yönetildiği görülmektedir.

Tablo 5. Danışman Unvanlarına Göre Tezlerin Dağılımı

Unvan	Yardımcı Doçent	Doçent	Profesör	Toplam
Frekans	5	5	5	15

Tablo 6 incelendiğinde; tezlerin 6 tanesinin 0 ile 99 arasında, 7 tanesinin 100 ile 199 arasında, yalnızca 2 tanesinin ise 200 ve üzeri sayfa sayısına sahip olduğu ortaya konulmuştur. Buna ek olarak, genel olarak tezlerin sayfa sayısı ortalaması 129 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 6. Sayfa Sayılarına Göre Tezlerin Dağılımı

Sayfa Sayısı	0-99 arası	100-199 arası	200 ve üzeri	Toplam
Frekans	6	7	2	15

Tablo 7 incelendiğinde; tezlerin 6 tanesinin 0-99 arasında yerli kaynağa, 8 tanesinin 100-199 arası yerli kaynağa ve yalnızca 1 tanesinin 200 ve üzeri yerli kaynağa sahip olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, genel olarak tezlerin yerli kaynak sayısı ortalaması 109 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 7. Yerli Kaynak Sayılarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yerli Kaynak Sayısı	0-99 arası	100-199 arası	200 ve üzeri	Toplam
Frekans	6	8	1	15

Tablo 8 incelendiğinde; tezlerin 11 tanesinin 0-99 arasında yabancı kaynağa, 3 tanesinin 100-199 arası yabancı kaynağa ve yalnızca 1 tanesinin 200 ve üzeri yabancı kaynağa sahip olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, genel olarak tezlerin yabancı kaynak sayısı ortalaması 48 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 8. Yabancı Kaynak Sayılarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yabancı Kaynak Sayısı	0-99 arası	100-199 arası	200 ve üzeri	Toplam
Frekans	11	3	1	15

Araştırma kapsamına dâhil edilen tezlerin toplam kaynak sayıları içerisindeki yabancı kaynak oranlarını gösteren Tablo 9 incelendiğinde; 7 tezin maksimum %25'lik yabancı kaynak oranı diliminde yer aldığı, 3'ün %50, 3'ünün %75, geriye kalan 2'sinin ise %76 ile %100'lük dilimde yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Yabancı Kaynak Oranlarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yabancı Kaynak Oranı	0-0,25	0,26-0,50	0,51-0,75	0,76-1,00	Toplam
Frekans	7	3	3	2	15

Konuyla ilgili olarak gerçekleştirilmiş olan tezlerin yazıldığı üniversitelerin mülkiyet türlerini gösteren Tablo 10 incelendiğinde; tezlerin 7 tanesinin kamu üniversitelerinde, 8 tanesinin ise vakıf üniversitelerinde tamamlandığı görülmektedir.

Tablo 10. Üniversite Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Mülkiyet Türü	Devlet	Vakıf	Toplam
Frekans	7	8	15

Tez yazılan üniversitelerin mülkiyet durumlarının yanı sıra, üniversite isimlerini içeren Tablo 11 incelendiğinde; Çağ ve Bahçeşehir Üniversitelerinin her birisinde konuyla ilgili 2'şer adet tezin yazıldığı ve en yüksek sayıların bu üniversitelere ait olduğu saptanmıştır. Diğer yandan Beykent, Kemerburgaz, Atılım, Arel, Süleyman Demirel, Atatürk, Balıkesir, Karadeniz Teknik, Kırıkkale, Mimar Sinan ve Celal Bayar Üniversitelerinin her birinde 1'er adet tezin yazıldığı belirlenmiştir.

Tablo 11. Üniversitelere Göre Tezlerin Dağılımı

Üniversite	Çağ	Bahçeşehir	Beykent	Kemerburgaz	Atılım	Arel	Süleyman Demirel	Atatürk	Balıkesir	Karadeniz Teknik	Kırıkkale	Mimar Sinan GS	Celal Bayar	Toplam
Frekans	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15

Tezlerin araştırmasına gönüllü olarak katkı sağlamak isteyen katılımcıların kimlerden oluştuğuna dair bilgi içeren Tablo 12 incelendiğinde; en fazla anket uygulaması yapılan katılımcı grubunun öğrenciler olduğu, bunu takiben ise çalışan bireylerin geldiği tespit edilmiştir. Bir diğer yandan turistik tüketiciler, cep telefonu sahibi olan bireyler, hem öğrenci hem çalışan konumundaki bireyler ile öğrenci ve yetişkinlerin ise kendilerine en az danışılan/anket vs. uygulanan gruplar arasında olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 12. Katılımcı Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Katılımcı Türü	Öğrenci	Öğrenci ve Yetişkin	Öğrenci ve Çalışan	Çalışan	Cep Tel. Sahipleri	Turistik Tüketiciler	Toplam
Frekans	6	1	1	5	1	1	15

Çalışmaların hangi iller kapsamında gerçekleştirildiğine ilişkin bilgilerin yer aldığı Tablo 13 incelendiğinde; en fazla çalışmanın 4 taneyle İstanbul'da ve 2 taneyle Ankara'da gerçekleştirildiği bulunmuştur. Isparta, Antalya, Erzurum, Balıkesir, Adana, Bursa, Trabzon, Mersin ve İzmir illerinde ise konuyla ilgili yalnızca 1 adet tezin üretildiği görülmektedir.

Tablo 13. Uygulama Yerlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Uygulama Yeri	İstanbul	Ankara	İzmir	Mersin	Trabzon	Bursa	Adana	Balıkesir	Erzurum	Antalya	Isparta	Toplam
Frekans	4	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15

Araştırma alanı dâhilinde gerçekleştirilmiş olan tezlerin, çalışma desenlerine ilişkin dağılımları ifade eden Tablo 14 incelendiğinde; 13 çalışmanın nicel (kantitatif), yalnızca 2 çalışmanın ise nitel (kalitatif) bir nitelik taşıdığı saptanmıştır. Bir diğer ifadeyle tezlerin oldukça büyük bir çoğunluğu, konuyla ilgili olarak belirli bir tutumun ölçülmesi, araştırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Tablo 14. Çalışma Desenine Göre Tezlerin Dağılımı

Üniversite Türü	Nitel	Nicel	Toplam
Frekans	2	13	15

Tezlerin örneklem hacimleri hakkında bilgiler sunan Tablo 15 incelendiğinde; tezlerin 3 tanesinin 0-100 arası, 3 tanesinin 101-200 arası, 1 tanesinin 201-300 arası, 5 tanesinin 301-400 arası ve 3 tanesinin ise 401 ve üzeri örneklem sayısına (hacmine) sahip olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak kapsama alınan tezlerin örneklem hacimleri ortalaması 324 olarak hesaplanmıştır. Bu sayının genel olarak yeterli olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 15. Örneklem Sayısına Göre Tezlerin Dağılımı

Örneklem Sayısı	0-100 arası	101-200 arası	201-300 arası	301-400 arası	401 ve üzeri	Toplam
Frekans	3	3	1	5	3	15

Tezlerde kullanılan örnekleme yöntemlerine ait bilgilerin yer aldığı Tablo 16 incelendiğinde; tezlerin 8'inde hangi örnekleme yönteminin kullanıldığına dair

herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Tezlerin 4'ünde kolayda örnekleme yöntemi tercih edilirken; tabakalı, kartopu ve basit tesadüfi örnekleme yöntemlerinin her birine ait yalnızca 1 tezin olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 16. Örnekleme Yöntemlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Örnekleme Türü	Basit Tesadüfi	Kolayda	Kartopu	Tabakalı	Bilgi Yok	Toplam
Frekans	1	4	1	1	8	10

İlgili çalışmalarda tercih edilen istatistikî analiz metotlarını içeren Tablo 17 incelendiğinde; en fazla kullanım sıklığına sahip olan analiz türünün korelasyon ve t testlerine ait olduğu, bunları izleyen analiz türlerinin ise sırayla anova, ki-kare, regresyon, AFA (açıklayıcı faktör analizi), Mann Whitney U testi, sadece tanımlayıcı analizler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma gibi), DFA (doğrulayıcı faktör analizi), Kruskal Wallis ve Manova olduğu ortaya konulmuştur. Sonuç itibarıyla en az kullanım alanı bulan analiz yöntemlerinin Kruskal Wallis, Manova ve Doğrulayıcı Faktör Analizi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17. Kullanılan Analiz Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Analizler	Yalnızca tanımlayıcı	t-testi	Anova	Manova	Kruskal Wallis	Mann Whitney U	AFA	DFA	Ki-Kare	Korelasyon	Regresyon
Frekans	2	6	5	1	1	2	2	1	4	6	3

Tezlerde ele alınan/çalışılan konu türlerine ait bilgilerin yer aldığı Tablo 18 incelendiğinde; tezlerin 3'ünde tüketici davranışları konusunu içeren satın alma davranışı konusunun ele alınıp çalışıldığı saptanmıştır. Tezlerin 2'sinde ise kariyer yönetimi konusunun işlendiği tespit edilmiştir. Geriye kalan her bir konunun (örgütsel bağlılık, insan kaynakları, karar verme & öğrenme, yaşam doyumu, iş hayatından beklenti, kuşaklara dair fark algısı, turizm algısı, ofis içi tasarım kriterleri, liderlik stilleri ve ağızdan ağza pazarlama) ise yalnızca 1 kez incelendiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 18. Tezlerde Ele Alınan / Çalışılan Konu Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Çalışılan / Ele Alınan Konu	Satın Alma Davranışı	Kariyer Yönetimi	Örgütsel Bağlılık	İnsan Kaynakları	Karar Verme-Öğrenme	Yaşam Doyumu	İş Hayatından Beklenti	Kuşaklara Dair Fark Algısı	Turizm Algısı	Ofis İçi Tasarım Kriterleri	Liderlik Stilleri	Ağızdan Ağıza Pazarlama	Toplam
Frekans	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15

Sonuç

2000 ve sonrası doğan nesil olarak nitelendiren Z kuşağı gerek Türkiye’de, gerekse de dünyada üzerine sıklıkla çalışılan bir konu haline gelmiştir. Teknolojiyi iyi kullanan, sorunlar karşısında pratik çözümler üretebilen Z kuşağı iletişim ve yan dalları açısından da mutlaka incelenmesi gereken bir yapıya sahiptir. Bilgiyi çok rahat alabilen ve paylaşabilen Z kuşağı özgüvenli bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla yakın gelecekte bu kuşağa yönelik daha farklı çalışmaların da yapılacağını söyleyebilmek mümkündür.

Türkiye’de Z kuşağı konusunda gerçekleştirilmiş olan lisansüstü tezlerin genel bir profilini tespit edebilmek amacıyla yürütülmüş olan bu çalışmada, elde edilen sonuçları şu şekilde ifade etmek mümkündür:

- ⊕ Konuyla ilgili Türkiye’de yazılmış olan ilk ve en eski sayılabilecek tezin 2014 yılına ait olduğu, en fazla tezin ise 2016 yılında kaleme alındığı,
- ⊕ 2014-2017 yılları arasında yazılan tezlerinin neredeyse tamamına
- ⊕ yakınının yüksek lisans tezlerinden meydana geldiği,
- ⊕ İlgili yıllar arasında yazılmış olan tezlerin oldukça çok küçük bir kısmının İngilizce, geri kalan tümünün ise Türkçe dilinde yazıldığı,

- ⊕ Tezlerin oldukça küçük bir oranda fen bilimleri çatısı altında, büyük bir çoğunluğunun ise sosyal bilimler alanında yazıldığı,
- ⊕ Konu kapsamında tez yazmış olan öğrencilere akademik danışmanlık sunan öğretim üyelerinin yardımcı doçent, doçent ve profesörlerden oluştuğu ve her birinin eşit sayıda tez üretimine katkı bulunduğu,
- ⊕ Tezlerin genel itibarıyla büyük oranda 100-199 sayfa arasından oluştuğu ve sayfa ortalamasının 129 olarak hesaplandığı,
- ⊕ Tezlerin yerli kaynak sayısı ortalamalarının 109, yabancı kaynak sayısı ortalamalarının ise 48 olarak hesaplandığı,
- ⊕ Vakıf üniversitelerinde eğitim alan öğrencilerin, devlet üniversitesindekilere nazaran az da olsa bu konuda daha fazla tez çalışması yapıldığı,
- ⊕ Z kuşağı konusunda en fazla tezin üretildiği üniversitelerin Bahçeşehir ve Çağ olduğu,
- ⊕ En fazla anket uygulanan grubunun öğrencilerden meydana geldiği ve en fazla araştırma yapılan yerlerin sırasıyla İstanbul ve Ankara olduğu,
- ⊕ Tezlerin oldukça büyük bir bölümünün nicel, yani kantitatif bir çalışma desenine sahip olduğu ve bundan dolayı anket yönteminin temel alındığı,
- ⊕ Tezlerin örneklem hacmi ortalamasının 324 olarak hesaplandığı,
- ⊕ Tezlerin %50'den fazlasında, hangi örnekleme yönteminin kullanıldığı hakkında herhangi bir bilgi verilmemiş olduğu,
- ⊕ En fazla kullanım oranına sahip olan testlerin korelasyon ve t, en az olan testlerin ise Manova, Kruskal Wallis ve Doğrulayıcı Faktör Analizi olduğu sonucuna erişilmiştir.

Genel olarak bir değerlendirme yapıldığında Z kuşağı konusunda yapılmış olan en eski tarihli tezin 2014 yılına ait olduğu ve bu paralelde ele alınan bu konunun yalnızca dört yıllık bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Bir diğer ifadeyle konunun Türkiye örnekleme açısından oldukça yeni olduğunu ifade etmek mümkündür. Diğer yandan ilgili araştırma konusuyla ilgili bu süreç içerisinde yalnızca bir adet doktora

tezinin yazılmış olması dikkat çekicidir. Bu bağlamda alana dair doktora tez sayısının artırılması önerilebilir. Konu ile yakından ilişkili olabileceği düşünülen farklı çalışmalar planlanabilir. Diğer yandan; kuşaklar ile sosyal medya, çalışma yaşamı, girişimcilik algıları, eğitim beklentileri ve onların kariyer algıları güncel konuların çalışılma sıklıklarının artırılması teşvik edilebilir. Son olarak tezlerin araştırma metodolojisi kısmına biraz daha özen gösterilmesi ve bu konuda akademik danışmanların süreci olabildiğince yakından takip etmeleri önerilebilir.

KAYNAKÇA

- ABRAMS, Jennifer & FRANK, Valerie Von (2014). *The Multigenerational Workplace: Communicate, Collaborate and Create Community*, California: Corwin.
- ADIGÜZEL, Orhan, BATUR, H. Zeynep, EKŞİLİ, Nisa (2014). “Kuşakların Değişen Yüzü Ve Y Kuşığı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (19), s.165-182.
- AKA, Bahattin (2018). “Bebek Patlaması, X ve Y Kuşığı Yöneticilerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Kamu ve Özel Sektör Farklılıklarına Göre İncelenmesi: Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9 (20), s. 118-135.
- AKDEMİR, Ali ve KONAKAY, Gönül (2014). “Y Kuşağının Kariyer Algısı, Kariyer Değişimi Ve Liderlik Tarzı Beklentilerinin Araştırılması”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), s.11-42.
- ALTUNTUĞ, Nevriye (2012). “Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili”, *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4 (1), s. 203-212.
- AYDIN, Gülşen Ç., BAŞOL, Oğuz (2014). “X ve Y Kuşığı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var Mı?”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4 (4), s. 1-15.

- AYTAŞ, Seher, BARUTÇU, Esin, TAŞ, Mehmet A. (2017). “Demografik Değişkenlerin Farklı Kuşak Ayrımında Örgütsel Sinizme Etkisi”, 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal Ve Teknik Bilimler Kongresi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 11-13 Mayıs 2017, Burdur.
- COUPLAND, Doug (1989), “The Young and Restless Work Force Following the Baby Boom: Generation X”, <http://joelclark.org/dossiers/GenerationX.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2018.
- ÇETİN, Canan, KARALAR, Serol (2016). “X, Y ve Z Kuşağı Öğrencilerin Çok Yönlü Ve Sınırsız Kariyer Algıları Üzerine Bir Araştırma”, Yönetim Bilimleri Dergisi, 14 (28), s. 157-197.
- FETTAHLIOĞLU, Seçil, SÜNBL, M.Banu (2015). “Tüketici Etnosentrizmi Ve Tüketici Husumetinin X,Y,Z Kuşakları Açısından İncelenmesi”, International Journal of Academic Value Studies, 1 (1), s. 26-45.
- GOLOVİNSKİ, Meshulam. (2011). Event 3.0: How Generation Y & Z are Re-shaping the Events Industry, London: Newtonstrand, s. 48-49.
- GÜRBÜZ, Sait (2015). “Kuşak Farklılıkları: Mit mi, Gerçek mi?”, İş Ve İnsan Dergisi, 2 (1), s. 39-57.
- HAEBERLE, Kevin, HERZBEG, Jami, HOBBY, Terry (2009). “Leading the Multigenerational Work Force”, Healthcare Executive, Sep/Oct , p. 62-67.
- KAVALCI, Kübra, ÜNAL, Sevtap (2016). “Y ve Z Kuşaklarının Öğrenme Stilleri Ve Tüketici Karar Verme Tarzları Açısından Karşılaştırılması”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20 (3), s. 1033-1050.
- KELEŞ, Hatice N. (2011). “Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3 (2), s. 129-139.
- KELEŞ, Hatice Necla (2013). “Girişimcilik Eğiliminin Kuşak Farkına Göre İncelenmesi”, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13 (26), s. 23-43.
- KILIÇ, Hakan (2017). “Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Öğrenenlerinin Anadolun Ekampüs Öğrenme Yönetim Sistemine İlişkin Görüşlerinin

- Kuşaklar Bağlamında İncelenmesi”, Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi, 3 (3), s. 104-124.
- KOÇAK, Abdullah, ARUN, Özgür (2006). “İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu”, Selçuk İletişim Dergisi, 4 (3), s. 21-28.
- KUYUCU, Mihalis (2014). “Y Kuşığı ve Facebook: Y Kuşığının Facebook Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Bir İnceleme”, ESOSDER / Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (49), s. 55-83.
- KYLES, Dana (2005). “Managing Your Multigenerational Workforce”, Strategic Finance, 87 (6), p. 52-55.
- MERCAN, Nuray (2016). “X, Y ve Z Kuşığı Kadınların Farklı Tüketim Alışkanlıklarının Modern Dünyada İnşa Edilmesi”, Kadın Araştırmaları Dergisi, 2 (1), s. 59-70.
- MISHRA, R. K., SARKAR, Shulgna, SINGH, Punam (2012). “Today’s HR for a Sustainable Tomorrow”, (Editör), Ipsita C. Patranabis, The Future of Workforce Management: Perspectives and Way Ahead, New Delhi: Allied Publishers.
- ÖZSARI, S.Haluk, HOŞGÖR, Haydar, HOŞGÖR G, Derya (2016). “Hastane Web Site Performanslarının Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Açısından İncelenmesi: Türkiye, Hindistan Ve İrlanda Örnekleri”, Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, Sayı 4, s. 209-217.
- SARIBAŞ, Özgür, KÖMÜRCÜ, Simge, GÜLER, M. Emre (2016). “Yavaş Şehirlerde Yaşayan Z Kuşığının Çevre Ve Sürdürülebilir Kalkınma Algıları: Seferihisar Örneği”, Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi, 1 (2), s. 107-119.
- SERÇEMELİ, Murat, KURNAZ, Ersin, ÖZCAN, Muhammet (2015). “Y Kuşığı Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakışı: Atatürk Üniversitesi İİBF’de Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20 (1), s. 261-276.

- SOMYÜREK, Sibel (2014). “Öğretim Sürecinde Z Kuşasının Dikkatini Çekme: Artırılmış Gerçeklik”, Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama, 4 (1), s. 63-80.
- STRAUSS, William, HOWE, Neil (1991). Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069, New York: Perennial.
- TAŞ, H. Yunus, DEMİRDÖĞMEZ, Mehmet, KÜÇÜKOĞLU, Mahmut (2017). “Geleceğimiz Olan Z Kuşasının Çalışma Hayatına Muhtemel Etkileri”, Uluslar arası Toplum Araştırmaları Dergisi, 7 (13), s. 1031-1048.
- TORUN, Yasemin, ÇETİN, Canan (2015). “Örgütsel Sinizmin Kuşaklar Bazında Değerlendirilmesi: Kuşaklara Göre Örgütsel Sinizmin Hedefinde Ne Var?”, İş Ve İnsan Dergisi, 2 (2), s. 137-146.
- TUNCER, Aslı İ., TUNCER, Mehmet U. (2016). “Eğlence Reklamlarının Viral Uygulamaları Ve Z Kuşığı Üzerinden Bir Değerlendirme”, Eğlence Endüstrisi, 1 (1), s. 210-229.
- YAŞA, Eda, BOZYİĞİT, Sezen (2012). “Y Kuşığı Tüketicilerinin Cep Telefonu ve GSM Operatörleri Tercihi: Mersin İlindeki Üniversite Öğrencilerinin Tercihlerini Belirlemeye Yönelik Pilot Bir Araştırma”, Çağ University Journal of Social Sciences, 9 (1), s. 29-46.
- YELKİKALAN, Nazan, AKATAY, Ayten, ALTIN, Emel (2010). “Yeni Girişimcilik Modeli Ve Yeni Nesil Girişimci Profili: İnternet Girişimciliği Ve Y, M, Z Kuşığı Girişimci”, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 10 (20), s. 489-506.
- YILDIZ, Harun (2017). “X VE Y Kuşığı Çalışanların Pozitif Psikolojik Sermaye Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (1), s. 128-152.
- YÜKSEKBİLGİLİ, Zeki (2013). Türk Tipi Y Kuşığı. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (45), s. 342-353.
- YÜKSEKBİLGİLİ, Zeki (2015). “Türkiye’de Y Kuşasının Yaş Aralığı”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (53), s. 259-267.